

Міф як засіб концептуалізації художнього простору творів Бернара Вербера

І. В. Кривенець

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Corresponding author. E-mail: irene_85@bigmir.net

Paper received 13.06.20; Accepted for publication 25.06.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-230VIII38-07>

Анотація. У статті представлено міфокритичний аналіз художнього простору роману французького письменника-фантаста Бернара Вербера «Le Papillon des étoiles». Проведене дослідження дозволило практично обґрунтувати концептотворчу роль міфу у творі, визначити мовні засоби його індивідуально-авторської інтерпретації. У тексті наявні чисельні ремінісценції та алюзії на міфологічні та біблійні сюжети. Міфологічний інтертекст реалізується у творі використанням міфологем та міфонімів, які, в свою чергу, імплікують чисельні текстові концепти. Встановлено, що концептуальний простір роману «Le Papillon des étoiles» характеризується імплікацією концептів антонімічних за своїм значенням, що представлено у роботі як подвійні гештальт-концепти *ДОБРО/ЗЛО, БОГ/ДИЯВОЛ, РАЙ/ПЕКЛО, НАРОДЖЕННЯ/СМЕРТЬ, ЖІНКА/ЧОЛОВІК*.

Ключові слова: міф, міфокритичний аналіз, концепт, концептуальний простір, міфологема, міфонім, алюзія, ремінісценція.

Вступ. У сучасній літературі загалом та постмодерністського напрямку зокрема, міф виступає дієвим засобом та інструментом конструювання оповідного художнього простору, у якому зливаються індивідуально-авторська думка та культурний досвід людства, що закладений у міф. Так, О. Турган зазначає, що «у кожному творі органічно поєднуються два нашарування художньої культури: свідомість народно-міфологічна та авторська» [12, с.3]. Творення індивідуальних картин світу у художніх текстах, засоби імплікації міфу у літературу ХХ-ХХІ ст. та інші питання неоміфологізму стали об'єктом наукових розвідок багатьох сучасних вітчизняних та закордонних дослідників (Ж. Дюран, П. Брюнель, Дж. Кемпбел, О. Колесник, О. Лосев, С. Мелетинський, О. Поріцька та ін.). Вивчення місця, ролі, засобів імплікації міфу в певних літературних жанрах, зокрема у фантастиці (на матеріалі якого вже здійснено наукові розвідки А. Брітікова, Е. Нейолова, Т. Чернишової та ін.) наразі видається особливо слухним та обумовлює **актуальність** нашої роботи.

Власне бачення світу, специфіку його створення та принципи функціонування можна віднайти у творчості сучасного французького письменника-фантаста Бернара Вербера. Неоміфологізм його творів («Les Thanatonautes», трилогія «Le Cycle des dieux», «Le Miroir de Cassandre», «Le Sixième Sommeil», «Depuis l'au-delà», «La Boîte de Pandore» та ін.) вже виступав предметом вивчення вітчизняної дослідниці О.С. Семенець, яка застосувала методіку «перетину міфокритики з рецептивною теорією та теорією інтертекстуальності» [12, с.185]. У нашій роботі ми ставимо за **мету** обґрунтувати концептотворчу функцію міфу та виокремити мовні засоби його індивідуально-авторської інтерпретації у літературній прозі Б. Вербера.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних **завдань**:

- проаналізувати теоретичні доробки з міфопоетики та ознайомитися із особливостями міфокритичного прочитання твору;
- виокремити необхідну понятійну базу для здійснення дослідження;
- описати мовні засоби реалізації текстових

концептів, що є частиною неоміфологічної картини світу письменника;

- виявити неоміфологічні тенденції художньої прози Б.Вербера.

Об'єктом дослідження виступають міфологічні сюжети та міфологеми, що реалізуються у романі Б. Вербера «Le Papillon des étoiles».

Огляд публікацій за темою. Дослідження місця й ролі міфу в архітектоніці художнього тексту вивчається здавна, адже більшість вчених (М. Еліаде, Ж.-І. Таж'є, В. Топоров та ін.) схиляються до думки, що кожному твору притаманний міфологічний контекст, реалізований у вигляді міфологем, які, в свою чергу, поєднуються у міфи. Провідні лінгвісти з міфопоетики та міфокритики (Ф.В. Шеллінг, К.-Г. Юнг, С. Мелетинський, О. Лосев та ін.) переконані у несвідомому запозиченні письменниками міфологічних мотивів, сюжетів, тенденцій тощо у їхній творчості, адже «міф може розглядатися як особлива знакова система, що репрезентує архаїчну концептуальну модель світостворення» [10, с. 84]. У словниковій статті «Енциклопедії сучасної України» подано наступне тлумачення міфу – «(від грец. μῦθος – слово, мова, сказання) розповідь, що відтворює у вербальній формі та фіксує в колективній пам'яті архаїчні вірування давніх народів, специфіку та особливості їхніх релігійно-містичних уявлень щодо походження людини та світу; оповідання про богів, духів, обожнюваних героїв та першопредків, що ведуть свій родовід ще з первісного суспільства; специфічний спосіб сприйняття та пояснення механізму взаємодії людини, суспільства та природи; модель спрощеної, переважно ірраціональної, але цілісної інтерпретації картини світу; витвір народної фантазії, у якому явища природи або культури подають і трактують у формі наївного уособлення; неправдиві, некритичні, відірвані від дійсності концепції та уявлення» [4.]. У нашому дослідженні пристаємо до думки С.О. Кошарної про те, що в основу міфологізації покладено ментальні установки [], колективні уявлення етносу» та розглядаємо міф як засіб концептуалізації світу, а в проєкції на художній простір творів Б. Вербера – як «елемент міфологічної когнітивної парадигми» (за

О.О. Кошарною) концептуальної картини світу письменника та концептуального простору його творів.

Використання стародавніх легенд, біблійних та міфологічних сюжетів у творах літератури – явище не нове, але його переосмислення з позиції когнітивної лінгвістики з урахуванням жанрової специфіки твору надає можливість відкрити нові межі пізнання художньої творчості. Дослідження концептотворчої функції міфу у творчості Б. Вербера передбачає звернення до чисельних тлумачень цього поняття, серед яких найпоширенішим є розуміння міфу як «античного, біблійного й іншого переказу, сказання про створення світу і людини, розповіді про діяння древніх, про грецьких і римських богів і героїв» [2]. Натомість, у словниковій статті Літературознавчої енциклопедії пропонується більш розгорнуте й філософсько-когнітивне його розуміння – «універсальна чуттєва дійсність, структурована за людським світосприйняттям, не ідентична довікллю, однак кожен, хто перебуває в її межах, вважає її єдиною можливою, справжньою, тому втрата міфу відповідає втраті сенсу життя» [6]. З плином часу, розвитком суспільства та його світогляду, міф втратив «універсальність свого впливу на людську свідомість», проте укорінився у людській свідомості як архетип й через образи та ідеї має свій вплив на сучасне мистецтво [там само]. Міфокритичне прочитання літературного твору передбачає звернення до міфопоетики, яку спираючись на дисертаційне дослідження О.С. Киченко розуміємо як «семантичну трансформацію одного типу мистецтва в інший» та «світоглядну установку автора» [8, с.22-24]. Для нашого дослідження, що здійснено на **матеріалі** твору французького письменника-фантаста Б. Вербера, саме перехід класичних міфологічних сюжетів у текстовий простір сучасного фантастичного роману, експліцитні та імпліцитні засоби реалізації міфу через концепти – предмет нашого наукового інтересу. У розвідці застосовуємо **міфопоетичний аналіз** роману Б. Вербера «Le Papillon des étoiles», запропонований М. Зуенко, який передбачає такі чотири етапи: 1) виокремлення запозичених письменником із міфології міфів, образів, мотивів, використаних окремих композиційних та сюжетних ходів міфу для організації художнього світу власного твору; 2) аналіз переосмисленого письменником міфологічного матеріалу; 3) визначення функції міфу в тексті; 4) окреслення значення запозиченого міфологічного матеріалу для створення художньої картини світу митця. [5, с. 22].

Результати та їх обговорення. Для літератури періоду постмодернізму характерне уживання різних видів інтертекстем. Так, для науково-фантастичної літератури ХХ – початку ХХІ характерна «трансформація жанрової форми», якій в значній мірі властива інтертекстуальність, що додає творам наукового та філософського відтінків [Калашник. Роль міфу]. У художньому просторі творів Б. Вербера особливе місце посідає ремінісценція на міфологічні та біблійні сюжети, які ми вважаємо припустимим ототожнити в межах цього дослідження, розглядаючи біблійні оповідання як міфологічні. Понятійна автономія імплікованих у його творах ремінісценцій лежить в основі постмодерністського новаторства Б. Вербера, формує його неоміфологічне бачення, в якому міф виступає формою

втілення ідеї, головної думки, концепту. Саме розуміння міфу як форми притаманне західноєвропейським науковим студіям, зокрема описано в роботі французького семіолога Р. Барта «Избранные работы: Семиотика: Поэтика» [1]. Дослідник переконалий: міф – це комунікативна система, повідомлення, а відповідно, не може бути ані концептом ані ідеєю, лише формою. Це розуміння ми поділяємо й використовуємо як аксіому у вивченні неоміфологічного простору творів Б. Вербера, зокрема роману «Le Papillon des étoiles».

Для аналізу концептотворчої функції міфу та засобів його реалізації як інтертексту в романі «Le Papillon des étoiles» необхідно також конкретизувати значення понять «концепт» та «міфологема». Послугуючись словниковою статтею «Короткого словника когнітивних термінів» (1996) розуміємо «концепт» як «термін, що служить для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості і тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини, оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку, всієї картини світу, відображеної в людській психіці» [11]. У роботах деяких вітчизняних та російських дослідників (О.І. Бикова, І. Костюк, Є.В. Матвієнко, О.Н. Ракітіна) концепт співвідноситься й отожднюється із міфологемою, адже він «є складною структурою, яка становить синтез індивідуально-авторського розуміння з традицією його загальноприйнятого <...> вживання, а також із загальнолюдською, первісно міфологічною моделлю світу» [9, с. 411]. Тотожність понять «концепт» та «міфологема», на нашу думку, є частковою, адже поняттєвий складник другої є більш обмеженим, таким, що виходить саме із міфологічного дискурсу. Тому, видається доречним розглядати міфологеми як «уламок міфу, міфему, що втратила свої автохтонні характеристики та функції», а у фольклорному тексті сприймається як вигадка, сюжетна схема, що вже стала традиційною [6, с.54]. Міфологема поширена в художній літературі на рівні асоціацій із міфічними претекстами, алюзіями, ремінісценціями, цитатами тощо.

У романі «Le Papillon des étoiles» йдеться про пошук героями іншої планети для створення на ній нової людської цивілізації. Головний герой роману, Ів Крамер, керівник відділу космічного агентства «Інновації та перспективи», переконалий, що людство приречене на самознищення. Він вирішує побудувати величезний сонячний вітрильник «Papillon des étoiles» – «Зоряний метелик» (Тут і далі переклад наш. – І.К.), який зможе пересуватися у космічному просторі протягом століть та вмістити у собі 144000 пасажирів для створення нового кращого суспільства на іншій планеті в іншій сонячній системі. За допомогою відомої яхтсменки Елісабет Малорі, яку він сильно травмував через своє неухвалне керування автомобілем, і яка через це опинилась паралізованою, а також завдяки фінансуванню цього проєкту багатієм на ім'я Габріель Мак Намарра, вдається реалізувати задумане.

Міфопоетичний аналіз роману починаємо із визначення головної ідеї твору, що полягає у втечі головних героїв від реального світу через його занепад та надії на створення нової кращої людської цивілізації на іншій планеті. Цілком ймовірно видається імпліцитна реалізація у романі біблійного інтертексту, а саме

ремінісценції на оповідання з першої книги Біблії Старого Завіту про ковчег Ноя – корабля, що був побудований за Божою вказівкою для порятунку від Всесвітнього потопу [3]. Варто зазначити, що відсилання читача до «Книги книг» є найбільш частотним у романі «Le Papillon des étoiles», а покладена у сюжет Біблії історія про створення людства, що відображає міфологічне мислення людини, дозволяє нам виявити кореляцію між міфологічним та біблійним дискурсами. Такий підхід уможливує також дослідити чисельні біблеїзми (тут міфологеми) у романі через призму міфопоетичного аналізу, а особливості їхнього уживання як ознаку новаторської міфосвідомості автора.

Архітектоніка роману «Le Papillon des étoiles», тобто його будова, має три частини, у яких ступінь та інтенсивність використання міфологічних сюжетів суттєво відрізняється. Так, у першій частині твору, що має назву «L'ombre d'un rêve» описано постановку проблеми: моральна деградація суспільства, зневіра науковця Іва Крамера у можливості врятувати людство, змінити хід його історії та переконання головного героя у тому, що єдиний порятунок – це втеча. Свою місію він вбачає у тому, щоб побудувати величезних розмірів космічний корабель, на якому розмістити людей добровольців, а також по два представники з усього різноманіття тваринного світу, зразки рослинного світу та відправитись у багатостолітню мандрівку космічними просторами. Алюзія на оповідання про ковчег Ноя імплікована у текст виключно із врахуванням письменником популярності цього біблійного сюжету, на який вказують лише такі міфологеми як «втеча», «човен», а також парна кількість тварин для подальшого їх розведення. Уведення на початку роману алюзії на міф дозволяє визначити як головну ідею твору – кінець старого устрою та створення нового, – так і сформулювати її у вигляді подвійного гештальт-концепту (далі ПГК) *СМЕРТЬ/НАРОДЖЕННЯ*.

Варто згадати й те, яким чином прийшла ця ідея до Іва Крамера:

Il se souvint d'une phrase de son père: « Les papillons sont toujours attirés par la lumière. » [15, с. 13] <...> Il se souvint d'une autre phrase de son père: « Nous serons sauvés par la lumière. » [15, с. 14].

Концептуально важливу роль відіграє образ батька головного героя – Жюля Крамера, який постає в чисельних ретроспекціях у тексті твору, а саме у спогадах свого сина. Так, науковець пригадав фразу, яку часто чув в дитинстві від свого батька. Її переосмислення через призму свого життєвого досвіду дозволило знайти необхідне йому рішення. У наведеному прикладі використано міфологему *papillon* (m. n.) – «метелик», яка, з одного боку, є складовою стилістичної фігури алюзії, що натякає на міф про Ікара, а з іншого – символізує душу у давньогрецькій міфології. [14, с. 304]. Ів Крамер, людина дуже освічена й дещо сентиментальна водночас, чудово бачить й розуміє цю поняттєву бінарність символу метелика. Згодом, на діловій зустрічі, побачивши метелика, що б'ється у вікно, він сказав

своєму партнерові, що цей метелик – його покійний батько. Ця алегорія надихає його назвати космічний корабель «Le Papillon des étoiles» та набуває вже концептуального значення у романі. Одного разу Ів навіть почув шепіт свого батька:

Il entendait sa voix qui murmurait en lui: Chenille, change, métamorphose-toi en papillon. Papillon, déploie tes ailes et envole-toi vers la lumière [15, с. 52].

Так, міфологема метелика (*papillon* n.m.), яка символізує у романі вічність людської душі (*métamorphose-toi* – перетворися), уособлює образ божественний, містичний, нечіткий і тому когнітивно-багатогранний. Голос, який нашіптує у межах даної сюжетної лінії, є ремінісценцією на голос Бога, що наказав Ною збудувати корабель. Тим не менш, автор дає змогу читачеві визначити самостійно, що саме може означати «метелик»:

— ... *Vous posez la question à votre ange gardien ?*

— *Ou à mon lutin, ou à mon inconscient ou à Dieu ou à l'univers [15, с. 69].*

Б. Вербер застосовує фігуру перелічення міфологем (*lutin* (m.n.) – лепрекон, *inconscient* (m.n.) – підсвідомість, *Dieu* (m.n.) – Бог, *univers* (m.n.) – всесвіт) немов висловлюючи повагу до всіх релігій та вірувань, адже створюючи образ Іва Крамера він поєднує почуття та розум, містичне й наукове, духовне (науковець має віру) з матеріальним (науковець не має чітко вираженої релігійної позиції). Так, використання міфологем *ange gardien* (m.n.), *lutin* (m.n.), *inconscient* (m.n.), *Dieu* (m.n.), *univers* (m.n.) виступають експліцитними засобами реалізації концепту *ДУХОВНЕ*, а образ науковця Іва Крамера вважаємо імпліцитним засобом втілення концепту *НАУКА*. Подальше розгортання цих концептів реалізує, притаманну для художнього простору Б. Вербера, антонімічну пару – ПГК *ДУША/РОЗУМ*.

Друга частина роману має назву «Le village dans l'Espace» та оповідає про створення на борту космічного корабля великого селища *Paradis-Ville*, де всі живуть у злагоді та мирі. Там не існує соціальної ієрархії, жодної з форм влади, кожен із жителів має та сумлінно виконує свої обов'язки. Всередині космічного судна пишний рослинний покрив, утворилися річки та гори, розмножились тварини, комахи, риби, птахи. Проте утопія не триватиме вічно, у селищі трапився перший злочин. Ів Крамер та його команда були змушені відтворити земний суспільний устрій, створити законодавчу систему, суди тощо. Це докорінно змінило атмосферу життя у селищі, з'явилося багато невдоволених і, врешті, призвело до заколоту. Колишня асистентка Іва Крамера, вірна йому та спільній меті людина на ім'я Сатін Вандербілд очолила групу повстанців. Охоплені бажанням повернутись на Землю, вони викрали космічну капсулу, що була побудована для висадження пасажирів на новій планеті. Наступне тисячоліття на кораблі – це чергування мирних часів та запеклих війн, що призвело до значних пошкоджень судна, вітрила якого до того ж постраждали від метеоритів. Врешті, із 144000 пасажирів вижило лише шестеро.

Так, у другій частині роману можна спостерігати реалізацію ПГК *ДОБРО/ЗЛО*, яка має вербальне втілення у власних назвах, зокрема у топонімі *Paradis-Ville*. Перша складова назви міста – міфонім *Paradis* (m. n.) – «Рай», символізує утопічне життя людей на борту корабля, цілковите щастя та ідилію. Водночас, для читача знайомого із біблейськими оповіданнями, зрада Сатін Вандербілд може бути алюзією на зраду Бога Сатаною, адже очевидно є фонетична співзвучність антропоніму *Satine* та міфоніму *Satan*. Повернення

героїні з групою невдоволених людей на Землю, де паує хаос, епідемії, війни, асоціюється із пеклом. Водночас, Б. Вербер намагається донести до читача, в тому числі не віруючого, що кожен з нас має свої вади та гріхи. На цьому наголошує у своїй промові до жителів міста *Paradis-Ville* місцевий психіатр:

Je pense moi aussi que dans la révolte de Satine il y avait un besoin de mettre du désordre dans l'ordre, de laisser parler les instincts de mort et de destruction. De se défouler. Ces instincts existent en nous et il ne sert à rien de les nier [15, с. 169].

Таким чином, використання міфонуіму *Paradis* та антропоніму *Satine*, що є алюзією на міф, реалізує ПГК *РАЙ/ПЕКЛО*, який, в свою чергу, розгортається у ПГК *ДОБРО/ЗЛО*.

Найбільше прив'язка до міфу відчувається саме у третій частині роману, яка має назву «*Arrivée en planète étrangère*». За сюжетом, після довготривалого польоту на борту космічного корабля залишилось лише шість пасажирів: одна молода жінка та п'ять чоловіків. Нарешті, знайдено придатну для життя планету і, щоб на неї потрапити на двомісній ракеті, потрібно для жінки на ім'я Елізабет 15 (прізвисько Еліт) обрати одного чоловіка. Так, Еліт та Адріан 18 прибувають на нову планету, де живуть істоти, що нагадують динозаврів. Хлопець та дівчина, за допомогою взятих з собою стовбурових клітин, відтворюють флору та фауну, яка була на планеті Земля. Проте, через постійні сварки, незважаючи на велику місію – продовжити існування людського роду, Еліт вирішує покинути Адріана та йде від нього. Згодом, хлопець знаходить дівчину мертвою від укусу змії та впадає у розпач. Він отримує підказку із книги «*Planète étrangère: mode d'emploi*», яку написав Ів Крамер та вирішує створити жінку, використовуючи стовбурові клітини зі свого ребра. Дівчинка отримує ім'я Ея та згодом має дивну манеру вимовляти слова, зокрема людські імена. Коли Адріан вирішує розказати їй історію космічної мандрівки, причини втечі з Землі, життя на космічному кораблі та народження самої дівчинки, вона виявляє неабиякий інтерес, ставить запитання та постійно перекручує імена. Так, до Адріана

вона звертається Адам (алюзія на першого чоловіка згідно Біблії), Іва, який від початку створив проект та корабель, вона називає Яхве (алюзія на ім'я Бога за єврейською Біблією), Сатін замінює на Сатан (алюзія на сатану), а себе дівчинка нарікає Єва (алюзія на першу жінку за писанням у Біблії). У тексті знаходимо й інші міфологеми, що слугують алюзіями на «Святе писання»: *pomme* (f.n.) – яблуко, *serpent* (m.n.) – змія та ін. та, які надають науково-фантастичному роману філософського відтінку.

Розгортання концептуального простору у третій частині твору надзвичайно розгалужене та багато у чому залежить від міфологічної картини світу читача, тобто його обізнаності з міфічними оповіданнями різних культур. Очевидною залишається імплікація у тексті ідей, виражених концептами антонімічних за значенням, а саме ПГК *ДОБРО/ЗЛО*, який, в свою чергу має концептуальні відгалуження *БОГ/ДИЯВОЛ, ЖИТТЯ/СМЕРТЬ, ЖІНКА/ЧОЛОВІК*.

Висновки. Проведене дослідження дозволило практично підтвердити концептотворчу роль міфу у романі «*Papillon des étoiles*», яка реалізується використанням міфологем, що, в свою чергу, виступають алюзіями та ремінісценціями на міфологічні сюжети. До того ж, «відлуння міфу» у творі надає реалізованим концептам саме філософського відтінку, що дозволяє нам виокремити чисельні ПГК. Можна стверджувати, що міф у романі покладено в основу сюжету, адже саме двосвіття бере початок ще з античної міфології, а циклічність часу, його рух по спіралі – ознаки міфологічного хронотопу. Неоміфологізм Б. Вербера характеризується філософським баченням міфологічних сюжетів, їх переосмисленням але водночас сприйнятті як першооснови, аксіоми, яку треба допомогти усвідомити сучасній людині.

Необхідність подальшого дослідження ролі міфу та засобів його імплікації у сучасних творах загалом, та наукової фантастики зокрема, вбачається у зростанні наукового інтересу до осмислення філософської, комунікативної, прагматичної та когнітивної природи будь-якого художнього тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика. М.: Прогресс, 1989. 616 с.
2. Бібліотека української літератури. Літературознавчий словник-довідник. За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ: ВЦ «Академія», 2007. С. 86.
3. Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту [Текст]: із мови давньоєврейської й грецької на українську дослівно наново перекладена. Пер. І. Огієнко. К.: Українське Біблійне Товариство, 2002. 1159 с.
4. Енциклопедія Сучасної України. Т. 21: «Мікро-Моя». Редкол.: І.М. Дзюба, М.Г. Железняк та ін.; Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, Наукове товариство імені Шевченка. Київ, 2019. 712 с.
5. Зуєнко М. Проблеми міфопоетичного аналізу ліричного твору. К.: Філологічні науки, 2012. № 10. С. 21-25.
6. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2. Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К.: ВЦ «Академія», 2007. 624 с.
7. Калашнік А. В. Роль міфу у моделюванні соціальної реальності наукової фантастики. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії, 2011. Вип. 45. С. 258-265.
8. Киченко А. С. Мифопоэтические формы в фольклоре и истории русской литературы XIX века. Черкассы: Изд-во Черкасского университета, 2003. 372 с.
9. Костюк І. Міфологема: історія поняття науковому дискурсі. Вісник Львівської національної академії мистецтв. №22, 2011. С. 405 – 416.
10. Кошарная С.А. Миф и язык: Опыт лингвокультурологической реконструкции русской мифологической картины мира. Белгород: 2002. 84 с.
11. Краткий словарь когнитивных терминов. Под общей редакцией Е. С. Кубряковой. М.: Филол. ф-т МГУ им. М. В. Ломоносова, 1997. 245 с.
12. Семенец О.С. Неомифологізм Бернара Вербера в романе «Последний секрет». Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» Т. 27 (66). No 2., 2014. С. 185-191.
13. Турган О. Українська література к. XIX – поч. XX ст. і античність (Шляхи сприйняття і засвоєння). Київ: [б.в], 1995. 174 с.
14. Dictionnaire de la Fable ou mythologie grecque, latine, égyptienne, celtique, persanne, syriaque, indienne, chinoise, scandinave, africaine, américaine, iconologique, etc ...

indienne, chinoise, mahométane, slavone, scandinave, africaine, américaine, ... Paris, Le Normant, 1823, 2 volumes in-8°, XX-838. 860 p.

15. Werber B. Papillon des étoiles. Editeur: Albin Michel, 2006. Collation, 243 p.

REFERENCES

1. Bart R. Selected Works: Semiotics: Poetics. M.: Progress, 1989. 616 s. Brief Dictionary of Cognitive Terms. Under the general editorship of E.S. Kubryakova. M.: Filol. Moscow State University named after M.V. Lomonosova, 1997. 245 p.
2. Bible or Books of the Holy Scriptures of the Old and New Testaments [Text]: literally re-translated from Hebrew and Greek into Ukrainian. Per. I. Ogienko. K.: Ukrainian Bible Society, 2002. 1159 p.
3. Brief Dictionary of Cognitive Terms. Under the general editorship of E.S. Kubryakova. M.: Filol. Moscow State University named after M.V. Lomonosova, 1997. 245 s.
4. Encyclopedia of Modern Ukraine. Vol. 21: "Micro-Mine". Editor: I.M. Dziuba, M.G. Zheleznyak and others; Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, Shevchenko Scientific Society. Kyiv, 2019. 712 p.
5. Library of Ukrainian literature. Literary dictionary-reference book. For order. RT Gromyak, YI Kovalev, VI Teremko. Kyiv: VC "Academy", 2007. 86 p.
6. Kalashnik AV The role of myth in modeling the social reality of science fiction. Humanitarian Bulletin of the Zaporizhia State Engineering Academy, 2011. Issue. 45. pp. 258-265.
7. Kichenko A.S. Mythopoietic forms in folklore and the history of Russian literature of the 19th century. Cherkasy: Publishing House of Cherkasy University, 2003. 372 p.
8. Kosharnaya S.A. Myth and language: The experience of linguocultural reconstruction of the Russian mythological worldview. Belgorod: 2002. 84 p.
9. Kostyuk I. Mythologeme: the history of the concept of scientific discourse. Bulletin of the Lviv National Academy of Arts. №22, 2011. pp. 405 - 416.
10. Semenets O.S. The neo-mythology of Bernard Werber in the novel «The Last Secret». Scientific notes of Taurida National University. IN AND. Vernadsky. Series «Philology. Social communications» T. 27 (66). No 2. pp., 2014. 185-191.
11. Turgan O. Ukrainian literature of the XIX century - post. XX century i antiquity (whores sprynyattya and mastery). Kiev: [b.v], 1995. 174 p.
12. Zuenko M. Problems of mythopoetic analysis of a lyrical work. K.: Philological Sciences, 2012. № 10. pp. 21-25.

Myth as a means of conceptualizing the artistic space of Bernard Werber's works

I. V. Kryvenets

Abstract. The article presents a mythocritical analysis of the artistic space of the novel «Le Papillon des étoiles» by the French science fiction writer Bernard Werber. The conducted research allowed to practically substantiate the conceptual role of the myth in the work, to determine the linguistic means of its individual-authorial interpretation. The text contains numerous reminiscences and allusions to mythological and biblical themes. Mythological intertext is realized in the work using mythologists and mythonyms, which, in turn, imply numerous textual concepts. It is established that the conceptual space of the novel «Le Papillon des étoiles» is characterized by the implication of concepts antonymous in its meaning, which is presented in the work as double gestalt concepts GOOD / EVIL, GOD / DEVIL, PARADISE, HELL, BIRTH / DEATH.

Keywords: myth, mythocritical analysis, concept, conceptual space, mythologism, mythonym, allusion, reminiscence.